

Arvoisa hyvinvointilautakunta,

Pyydämme hyvinvointilautakunnan koulukuljetuksia koskeviin päätöksiin johdonmukaisuutta, vakautta, huolellista valmistelua, avoimuutta, lapsivaikutusten arviointia ja vastuunkantoa.

Pyydämme, että otatte Auran kunnan koulukuljetusperiaatteet uudelleen käsittelyyn varmistaen, että hallintoasian valmistelussa on selvitetty ja päätöksenteossa huomioitu kaikki päätöksentekoa varten tarvittavat lait, määräykset ja ohjeistukset:

- Perusopetuslaki**
- Hallintolaki**
- Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta**
- Opetushallituksen ohjeistus koulumatkaedusta**
- Opetushallituksen Koulukuljetusopas**
- Koululiitu-järjestelmän käyttösuositukset ja käyttöohjeet**
- Auran kunnan koulukuljetusperiaatteet**
- Auran kunnan lapsivaikutusten arviointimalli**
- Yhdenvertaisuuslaki**
- Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista**

Perusopetuslaki 32 §, 1. momentti:

”Jos perusopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitetusta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai varhaiskasvatukseen. Perusopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus. (30.12.2020/1216)”

Hallintolaki 2 luku 7 § (9.5.2014/368)

”Palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuus

Asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Viranomaisen velvollisuudesta tiedottaa toiminnastaan ja palveluistaan sekä yksilöiden ja yhteisöjen oikeuksista ja velvollisuuksista toimialaansa liittyvissä asioissa säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 20 §:n 2 momentissa.”

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621 / 1999):

”19 § Viranomaisen tiedonantovelvollisuus keskeneneräisissä asioissa

Viranomaisen on, jollei salassapitosäännöksistä muuta johdu, pidettävä saatavissa asiakirjoja, joista selviävät tiedot:

1)lainsäädännön uudistamista koskevan työn käynnistämisestä, sitä koskevasta

toimeksiannosta, asetetusta määräajasta sekä valmistelusta vastaavasta henkilöstä;

2)valmisteilla olevista yleisesti merkittäviä kysymyksiä koskevista suunnitelmista, selvityksistä ja ratkaisuista.

Viranomaisen on pyydettyäessä annettava suullisesti tai muulla sopivalla tavalla tietoja 1 momentissa mainittujen asioiden käsittelyvaiheesta, esillä olevista vaihtoehdoista ja niiden vaikutusten arvioinneista sekä asiaan liittyvistä yksilöiden ja yhteisöjen vaikutusmahdollisuuksista.”

”20 §Viranomaisen velvollisuus tuottaa ja jakaa tietoa

Viranomaisen on edistettävä toimintansa avoimuutta ja tässä tarkoituksessa tarvittaessa laadittava oppaita, tilastoja ja muita julkaisuja sekä tietoaaineistoja palveluistaan, ratkaisukäytännöstään sekä yhteiskuntaoloista ja niiden kehityksestä toimialallaan. Laatimisvelvollisuuden tarvetta arvioitaessa on otettava huomioon, missä määrin viranomaisen toiminnasta on saatavissa tietoja asiakirjojen julkisuuden avulla tai yleisen tilastotuotannon perusteella.

Viranomaisen on tiedotettava toiminnastaan ja palveluistaan sekä yksilöiden ja yhteisöjen oikeuksista ja velvollisuuksista toimialaansa liittyvissä asioissa.”

Opetushallituksen ohjeistus koulumatkaedusta:

-”Oppilaan huoltajan on haettava koulumatkaetuutta. Opetuksen järjestäjän tulee tehdä asiasta päätös. Päätös on perusteltava ja siihen on liitettävä muutoksenhakuohjeet.”

Opetushallituksen ohjeistus; Koulukuljetusopas 18.1.2021 (sisältäen päivitykset elokuussa 2022):

-”Turvallisella ja hyvin toimivalla koulukuljetuksella tuetaan lasten koulunkäyntiä ja hyvinvointia. Turvallinen ja laadukas koulukuljetus rakennetaan hyvällä yhteistyöllä. Yhteistyöhön tarvitaan niin opetuksen järjestäjiä ja kouluja, liikennöitsijöitä ja koululaisautonkuljettajia kuin myös oppilaita ja vanhempia. Hyvin toimiva viestintä ja avoin vuorovaikutus luovat pohjan hyvälle yhteistyölle.”

-”Kunta on velvollinen järjestämään alueellaan asuville esiopetusta ja oppivelvollisuusikäisille perusopetusta (perusopetuslaki 628/1998, 4 §). Esi- ja perusopetuksen oppilaan oikeudesta koulumatkatukeen säädetään perusopetuslaissa (perusopetuslaki 628/1998, 32 § ja muutos 30.12.2020/1216). Jos perusopetusta saavan oppilaan koulumatka on pidempi kuin viisi kilometriä, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitetusta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on pitempi kuin viisi kilometriä, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai varhaiskasvatukseen. Perusopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka muodostuu oppilaalle oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi.”

-”Oppilaat ovat perusopetuslain 32 §:n nojalla järjestetyssä koulukuljetuksessa kunnan / kuljetuksen järjestäjän vastuulla.”

-”Koulutuksen järjestäjä tiedottaa huoltajia koulumatkaetuuden käytänteistä. Paikallisesti päätettävän käytännön mukaisesti oppilaan huoltajan on joko haettava koulumatkaetuutta tai ilmoitettava muulla tavoin sen tarpeesta opetuksen järjestäjälle, jotta opetuksen järjestäjä voi tehdä päätöksen oppilaan oikeudesta koulumatkaetuuteen. Päätös on perusteltava, ja siihen on liitettävä muutoksenhakuohjeet. Päätöksestä on oikeus valittaa hallinto-oikeuteen.

Koulukuljetuksiin liittyvät päätökset ja niistä tiedottaminen tulee tehdä mahdollisimman hyvissä ajoin ennen lukuvuoden alkua.

-”Oppilaan koulumatkaetus voidaan toteuttaa niin, että opetuksen järjestäjä joko järjestää kyydin linja-autolla ja/tai taksilla, antaa oppilaalle maksutta matkalipun tai myöntää huoltajille kuljettamista tai saattamista varten avustusta. Opetuksen järjestäjän tulee kuitenkin varmistaa turvallisuusasioiden huomioon ottaminen koulukuljetusten järjestämistavasta riippumatta. Matkaan voi kuulua myös osuus, jonka oppilas kulkee itse ja joka on otettava huomioon koulumatkaan käytettyä kokonaisaikaa laskettaessa.”

-”Opetuksen järjestäjä voi tarvittaessa pyytää asiantuntijalausunnon siitä, onko koulumatka oppilaalle liian vaikea, rasittava tai vaarallinen. Asiantuntijalausunnon voi antaa esimerkiksi lääkäri, psykologi, riistanhoitoyhdistyksen edustaja tai poliisiviranomainen. Tieosuuksien vaarallisuuden arvioinnissa käytettävistä menetelmistä päättää opetuksen järjestäjä. Vaaralliseksi luokitellut tieosuudet voidaan vahvistaa esimerkiksi kunnan kuljetusperiaatteissa.”

-”Kunta seuraa koulukuljetusten laatua ja toteutumista sopimusaikana. Kunnat määrittelevät yhteyshenkilön, johon vanhemmat ja koululaisautonkuljettajat voivat olla yhteydessä. Koulukuljetuksista kannattaa kerätä palautetta huoltajilta ja oppilailta esimerkiksi kyselyillä. Tarvittavia tarkistuksia tai muutoksia kuljetuksiin on hyvä suunnitella yhteistyössä eri osapuolten kanssa. Huoltajilla ja oppilailla on paljon kokemustietoa, jota koulukuljetusten suunnittelussa ja kehittämisessä kannattaa hyödyntää. Monet ongelmat voidaan välttää, kun vuorovaikutus on avointa ja yhteistyötä tehdään. Myöskään positiivista palautetta ei tule unohtaa. Sitä on tärkeä antaa niin opetuksen järjestäjille, liikennöitsijöille ja koululaisautonkuljettajille kuin myös kouluille ja oppilaille silloin, kun koulukuljetus toimii hyvin.”

-”Yleisimmin koulukuljetuksia koskevat sopimukset solmitaan yrittäjän ja kunnan kesken. Opetuksen järjestäjä kuljetuksen tilaajana määrittelee kuljetuksen pelisäännöt. Mikäli huoltajilla on muutostoivomuksia kuljetuksen suhteen, heidän tulisi ensisijaisesti olla yhteydessä tilaajaan. Kuljettaja ei voi muuttaa reittiä tai aikataulua ilman tilaajan antamia ohjeita. Kuljettajan kannattaa muutoinkin välttää osallistumista mahdollisiin kuljetusten järjestelyjä tai matkustusoikeuksia koskeviin keskusteluihin lasten huoltajien kanssa.”

Koululiitu-järjestelmän käyttösuositukset:

-”Koulukuljetuksen arvioinnissa tarvitaan ohjelman antaman tuloksen lisäksi edelleen paikallistuntemusta arvioitavasta tiestöstä ja nopeasti muuttuvista olosuhteista sekä tietoa koululaisten yksilöllisistä valmiuksista.”

”Talviaikana pimeys, liukkaus ja lumen mahdollisesti kaventamat kulkutilat heikentävät koulumatkan turvallisuutta. Koska näitä tietoja ei voida suoraan lukea rekisteritiedoista, on turvattomuuden kasvu parasta huomioida käyttämällä talviaikana alempia pisterajoja kuljetuksien myöntämiseen. Talviaikana voidaan käyttää 5-10 pistettä alempia raja-arvoja. Talviajan määrittely kannattaa tehdä paikalliset olot huomioiden. Se voi olla esimerkiksi syyslomasta talvilomaan.”

-”Pidempi matka turvattoman tien varrella lisää riskiä joutua liikenneonnettomuuteen. Kunnan on hyvä kirjata, miten matkan pituus vaikuttaa arvioinnissa.”

-”Tasoristeyksien turvallisuus on arvioitava tapauskohtaisesti paikalliset olosuhteet tuntevien viranomaisten kanssa.”

Auran kunnan lapsivaikutusten arviointimalli:

-”Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014, 5 §) velvoittaa viranomaista arvioimaan yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja toimimaan yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Lisäksi laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien

ympäristövaikutusten arvioinnista (2005/200, 3 §) velvoittaa arvioimaan tulevan suunnitelman vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen. Edelleen terveydenhuoltolaki (2010/1326, 11 §) velvoittaa kuntia ja kuntayhtymiä arvioimaan ennalta päätösten vaikutuksia ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Lapsivaikutusten arviointia on suoritettava kunnassa laajasti toiminnoissa, jotka liittyvät esimerkiksi opetukseen, vapaa-aikaan tai liikenteeseen."

(Tästä löytyykin Auran kunnan itse kirjaamat viittaukset yhdenvertaisuuslakiin, lakiin viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista ja terveydenhuoltolakiin.)

-"Yleissopimus lapsen oikeuksista sisältää neljä yleisperiaatetta, syrjintäkiellon, lapsen edun, oikeuden henkiinjäämiseen, elämään ja kehittymiseen sekä oikeuden tulla kuulluksi, jotka muodostavat perustan kaikelle lapsen oikeuksiin suoraan tai välillisesti liittyvälle päätöksenteolle (YK:n lapsen oikeuksien komitea 2016, 11-12). Tällaiseksi päätöksenteoksi luetaan myös talousarviointi. Lapsibudjetointi tarkoittaa esimerkiksi kunnan talousarvion tarkastelemista lapsen oikeuksien näkökulmasta. Kun lapsiin ja nuoriin kohdistuvat julkisten palveluiden kokonaiskustannukset ovat nähtävissä talousarviosta, voidaan budjetoinnin vaikutuksia tosiasiallisesti arvioida. Kustannusvaikutukset kuuluvat vaikutusten ennakkoarviointiin ja etenkin kun talous on tiukalla, on tärkeää käyttää resurssit tarkoituksenmukaisesti ja oikeudenmukaisesti."

-"2.1 Arvioinnin kahdeksan vaihetta

1. arvioinnin pohjatyo

- a. sidosryhmien ja johdon sitoutuminen, valmistelevan tahon tunnistaminen, resursointi
- b. lainsäädännön tunteminen, tarvittava osaaminen

2. arvioinnin tarpeen tunnistaminen

- a. koskeeko suunnitteilla olevat päätös tai sen mahdolliset vaikutukset suoraan lapsia, nuoria tai perheitä
- b. koskeeko päätös tai sen mahdolliset vaikutukset epäsuorasti suurta joukkoa tai haavoittuvassa asemassa olevia lapsia, nuoria tai perheitä
- c. onko päätös lapsen hyvinvoinnin kannalta merkityksellinen tai voiko suunnitteilla oleva päätös heikentää lapsen oikeuksien toteutumista
- d. onko päätettävä asia uusi, peruuttamaton tai kiistanalainen, ovatko vaikutukset pysyviä, onko asia osa laajempaa vaikutusketjua tai onko suunnitteilla olevalla päätöksellä yhteisvaikutuksia muun valmisteilla tai voimassa olevan päätöksen kanssa

3. lähempi tarkastelu

- a. keneen päätöksen vaikutukset tarkemmin vaikuttavat ja miten
- b. mihin lapsen oikeuksiin vaikutukset ulottuvat
- c. lähempi tarkastelu ohjaa arvioinnin ja tiedonkeruun menetelmiä, esimerkiksi kuultavien ryhmien suhteen
- d. päätösvaihtoehtojen negatiivisten vaikutusten huomioiminen tai kohdistuminen haavoittuvassa asemassa oleviin

4. arvioinnin toteutuksen suunnittelu

- a. olemassa olevan tiedon kartoittaminen ja täydentävien tietolähteiden suunnittelu
- b. soveltuvien tiedonkeruumenetelmien suunnittelu päätöksen mahdolliset vaikutukset ja kohderyhmän laajuus huomioiden
- c. oleellisen tutkimus- ja viranomaistiedon huomioiminen
- d. kohderyhmän tuntevat tahot

5. tiedonkeruu päätöksen vaikutuksista ja osallistaminen

- a. lapsiryhmien ja tapauksesta riippuen esimerkiksi vanhempien ja lasten kanssa työskentelevien aikuisten kuuleminen
- b. tiedonkeruu eri lähteistä, tarkoituksenmukaisten tutkimus- ja viranomaislähteiden huomioiminen sekä eri tieteenalojen osaamisen hyödyntäminen
- c. olemassa oleva tieto

6. tulosten analysointi

- a. päätösvaihtoehtojen hyötyjen ja haittojen punnitseminen taulukkotyökalun avulla kokonaisuutena ja suhteessa toisiinsa
- b. hyvien vaikutusten vahvistaminen, haittavaikutusten ja riskien pienentäminen
- c. lapsen oikeuksien toteutuminen eri ratkaisuvaihtoehdoissa
- d. haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja nuoret
- e. lapsen etu suhteessa muihin päätökseen olennaisesti liittyviin intresseihin

7. dokumentointi ja tiedottaminen

- a. analyysin tulokset
- b. jatkovalmistelut, mahdolliset parannusehdotukset ja arviointitiedon huomioiminen päätöksenteossa
- c. päätöksestä ja lapsivaikutusten arvioinnin tuloksista tiedottaminen etenkin prosessissa mukana olleille lapsille, nuorille ja perheille

8. arviointi ja seuranta

- a. *miten ennakoarvioinnin prosessi onnistui, mahdolliset kehittämistarpeet*
 - b. *miten lapsivaikutusten tulos vaikutti päätöksentekoon*
 - c. *ennakoitujen vaikutusten toteutumisen systemaattinen seuraaminen, mahdolliset odottamattomat seuraukset*
 - d. *seurantatiedon hyödyntäminen tulevien päätösten suunnittelussa”*
- ”Arvioinnin tarpeen tunnistaminen

Harkinta lapsivaiheen arvioinnista tulee tehdä jo päätöksen valmisteluvaiheessa. Mikäli tunnistetaan, että päätös koskee suoraan lapsia nuoria tai perheitä tai päätöksen mahdolliset vaikutukset ovat kohderyhmään nähden suoria, lapsivaikutusten arviointiin on ryhdyttävä. Jos päätös koskee epäsuorasti lapsia tai nuoria, arvioinnin tarpeellisuutta harkitaan tilanteen mukaan.”

Jotta edellä mainitut Auran kunnan toimintaa (ja näin ollen myös hyvinvointilautakunnan tekemiä päätöksiä) määrittelevät ja ohjaavat lait, asetukset ja ohjeistukset täyttyisivät, pyydämme, että hyvinvointilautakunta

1.) käy koulukuljetuksiin liittyvän aidon lähetekeskustelun

koulukuljetusperiaatteiden arvioinnista, täsmentämisestä ja korjaamisesta huomioiden koulukuljetusperiaatteita määrittelevät ja ohjaavat lait, asetukset ja ohjeistuksen

2.) käynnistää jatkovalmistelut, joissa huomioidaan koulukuljetusperiaatteita määrittelevät ja ohjaavat lait, asetukset ja ohjeistuksen

3.) varmistaa, että päätösesityksen valmistelu on suoritettu riittävällä tasolla huomioiden päätöstä määrittelevät ja ohjaavat lait, asetukset ja ohjeistukset sekä kattavien taustatietojen keräämisen, vaikutusten arvioinnin, eri päätösvaihtoehtojen vertailun ja lopullisen päätösehdotuksen laatimisen. Tämän ei pitäisi olla vanhempainkerhojen tai -yhdistysten tehtävä.

4.) hyväksyy uuden Auran kunnan koulukuljetusperiaatteet -asiakirjan huomioiden, että päätöstä määrittelevät ja ohjaavat lait, asetukset ja ohjeistukset täyttyvät.

5.) seuraa ja valvoo, että kunnan viranhaltijat noudattavat toimissaan ja

päätöksissään hyvinvointilautakunnan koulukuljetuksista tekemää päätöstä

6.) puuttuu viranhaltijoiden laiminlyönteihin, jos sellaisia havaitaan ja tarvittaessa siirtää mahdolliset laiminlyönnit kunnanhallituksen käsiteltäväksi ja korjattavaksi

7.) seuraa, valvoo ja arvioi päätöksensä onnistumista vaikutuksineen ja tarvittaessa muuttaa tai tarkentaa päätöstään tarvittavilta osin.

Jotta edellä mainitut Auran kunnan toimintaa (ja näin ollen myös hyvinvointilautakunnan tekemiä päätöksiä) määrittelevät ja ohjaavat lait, asetukset ja ohjeistukset täytyisivät, näemme, että Auran kunnan koulukuljetusperiaatteiden tulisi sisältää vähintään seuraavat korjaukset:

1.) Koulukuljetusetuuksien hakeminen tulee ohjeistaa vanhemmille, vanhempien tulee hakea koulukuljetusetuutta ja koulun tulee antaa hakemuksiin päätökset hyvissä ajoin ennen seuraavan lukuvuoden alkua. Päätöksenannon aikataulussa on huomioitava myös valitusaika.

2.) Auran kunnan koulukuljetusperiaatteet tulee tarkistaa ja päivittää vuosittain hyvissä ajoin ennen koulukuljetusetuuksien hakemisen ajankohtaa. (Kesäkuussa julkaistavat Koululiitu-järjestelmän päivitykset eivät ole riittävä peruste jättää tätä tekemättä. Jos kesäkuun Koululiitu-järjestelmän päivitykset aiheuttavat muutoksia kuljetusetuuksiin, tulee ne käsitellä yksittäistapauksina ja tässäkin yhteydessä on käytettävä paikallistuntemusta ja -arviointia.)

3.) Koulumatkojen vaarallisuuden ja rasittavuuden arviointi paikallistasolla tulee suunnitella, johtaa ja toteuttaa. Koulumatkojen paikallinen vaarallisuuden ja rasittavuuden arviointi tulee liittää osaksi vuotuista Auran kunnan koulukuljetusperiaatteiden tarkastusta.

Myös kouluterveydenhuollon tulee osallistua koulumatkojen rasittavuuden arviointiin.

4.) Koulukuljetusetuuksia ei suunnitella ja määritellä käsiteltäväksi harkinnanvaraisen koulukuljetusetuuden tapaan, koska ne ovat kaksi eri asiaa ja niiden käsittely on määritelty ja ohjeistettu eri tavalla.

Pyydämme, että tässä kirjelmässä esittämämme huomiot ja pyynnöt käsitellään seuraavassa hyvinvointilautakunnan kokouksessa 7.10.2025.

Pyydämme, että kokouksessa tehdään päätös Auran kunnan koulukuljetusperiaatteiden uudelleen arviointiin ja käsittelyyn liittyen. Pyydämme, että em. päätöksessä huomioidaan kunnan toimintaa ohjaavat lait, määräykset ja ohjeistukset.

Pyydämme liittämään tämän kirjelmän kokouksen esityslistaan julkisesti nähtäväksi.

Pyydämme vastauksen edellä esitettyihin pyyntöihimme 4.11.2025 mennessä. Vastauksen voitte lähettää Auran Kirkonkulman vanhempainkerhon puheenjohtajalle, jonka yhteystiedot löydätte tämän kirjelmän saateviestistä.

Annamme mielellämme lausuntoja päätöksentekonne tueksi ja lapsivaikutusten arviointiin nyt ja tulevaisuudessa. Lausuntomme voitte pyytää Auran Kirkonkulman vanhempainkerhon puheenjohtajalta, jonka yhteystiedot löydätte tämän kirjelmän saateviestistä.

(Pyydämme lausuntopyynnöt hyvin valmisteltuina ja vähintään 2 viikon määräajalla, jotta ehdimme perehtymään asioihin niiden tärkeyden ja vakavuuden edellyttämässä määrin.)

Pyydämme myös tiedon siitä mihin voimme olla yhteydessä, jos jatkossa saamme rehtorilta ja hyvinvointijohtajalta hyvinvointilautakunnan päätöksen vastaisen vastauksen tai päätöksen.

Terveisin: Auran Kirkonkulman koulun vanhempainkerho